

Lesson B # 10

(दशमः पाठः daśamaḥ pāṭhaḥ)

Rāmulu Gajavāḍa, SaṁskṛtaṁTeacher

धातवः dhātavaḥ = Verbal roots

गच्छ् , गम् gacch , gam = to go, रक्ष् rakṣ = to protect, जय् jay = to conquer, नय् nay = to lead, नम् nam = to salute, स्मर्, स्मृ smar, smṛ = to remember, दा, यच्छ् dā, yacch = to give, जिघ्र् घ्रा jighr, ghrā = to smell, हर्, ह har, ḥr = to take away, खाद् khād = to eat, पठ् paṭh = to read, पश्य्, दृश्य् paśy , dṛśy = to see,

शब्दानां षष्ठीविभक्तयः śabdānāṁ ṣaṣṭhīvibhaktayaḥ = 6th declensions (of)

(राम अ-कारान्त पु)	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
(rāma a-kārānta pu)	rāmasya	rāmayoḥ	rāmāṇām
(कवि इ-कारान्त पु)	कवेः	कव्योः	कवीनाम्
(kavi i-kārānta pu)	kaveḥ	kavyoḥ	kavīnām
(गुरु उ-कारान्त पु)	गुरोः	गुर्वोः	गुरूणाम्
(guru u-kārānta pu)	guroḥ	gurvoḥ	gurūṇām
(पितृ ऋ-कारान्त पु)	पितुः	पित्रोः	पितृणाम्
(pitṛ ṛ-kārānta pu)	pituh	pitroḥ	pitṛṇām
(लता आ-कारान्त स्त्री)	लतायाः	लतयोः	लतानाम्
(latā ā-kārānta strī)	latāyāḥ	latayoḥ	latānām
(नदी ई-कारान्त स्त्री)	नद्याः	नद्योः	नदीनाम्
(nadī ī-kārānta strī)	nadyāḥ	nadyoḥ	nadīnām
(मातृ ऋ-कारान्त स्त्री)	मातुः	मात्रोः	मातृणाम्
(māṭṛ ṛ-kārānta strī)	mātuḥ	mātroḥ	māṭṛṇām

षष्ठीविभक्तेः प्रयोगः ṣaṣṭhīvibhakteḥ prayogaḥ = Application of 6th declension

(Genitive) उदाहरणानि udāharaṇāni = Examples

1. दशरथस्य पुत्रः ग्रामं गच्छति
daśarathasya putraḥ grāmam gacchati
Daśaratha's son goes to the village.

दशरथस्य पुत्रौ ग्रामं गच्छतः

daśarathasya putrau grāmaṁ gacchataḥ
Daśaratha's two sons go to the village.

दशरथस्य पुत्रौ ग्रामौ गच्छतः

daśarathasya putrau grāmau gacchataḥ
Daśaratha's two sons go to two villages.

दशरथस्य पुत्राः नगराणि गच्छन्ति

daśarathasya putrāḥ **nagarāṇi** gacchanti
Daśaratha's sons (pl) go to cities (pl).

2. धनिकस्य गृहं अत्र अस्ति ।

dhanikasya gṛham atra asti
Rich man's house is here.

धनिकयोः गृहे अत्र स्तः ।

dhanikayoḥ gṛhe atra staḥ
Two rich men's two houses are here.

धनिकानां भवनानि अत्र सन्ति ।

dhanikānām bhavanāni atra santi
Rich men's (pl) (palaces) houses (pl) are here.

3. नृपः सैनिकस्य अश्वं रक्षति ।

nṛpaḥ sainikasya aśvaṁ rakṣati
King protects the horse of a soldier.

नृपौ सैनिकयोः अश्वौ रक्षतः ।

nṛpau sainikayoḥ aśvau rakṣataḥ
Two kings protect two horses of two soldiers.

नृपः सैनिकानां अश्वान् रक्षति ।

nṛpaḥ sainikānām aśvān rakṣati
King protects the horses (pl) of soldiers (pl).

नृपाः सैनिकानां अश्वान् रक्षन्ति ।

nṛpāḥ sainikānām aśvān rakṣanti
Kings protect the horses of the soldiers.

4. नारदः मुनीनां मुनिपुङ्गवः ।

nāradaḥ munīnām munipuṅgavaḥ |

Nārada is the best among sages.

रामः पुरुषाणां पुरुषोत्तमः ।

rāmaḥ purusānām puruṣottamaḥ |

Rāma is the supreme of/among men.

सिंहः मृगाणां मृगेन्द्रः ।

siṃhaḥ mrgānām mṛgendraḥ |

Lion is the king of/among the animals.

5. रामस्य अपेक्षया लक्ष्मणः उन्नतः नास्ति ।

rāmasya apekṣayā lakṣmaṇaḥ unnataḥ nāsti |

By comparison of Rāma, Lakṣmaṇa is not tall.

लक्ष्मणस्य अपेक्षया रामः उन्नतः अस्ति ।

lakṣmanasya apekṣayā rāmaḥ unnataḥ asti |

By comparison of Lakṣmaṇa Rāma is tall.

अमेरिकादेशस्य अपेक्षया भारतदेशस्य संस्कृतिः प्राचीनः अस्ति ।

amerikādeśasya apekṣayā bhāratadeśasya saṃskṛtiḥ prācīnaḥ asti |

By comparison to the culture of America, culture of India is ancient.

अधः वाक्यानम् अनुवादं संस्कृतभाषायां लिखतु ।

adhaḥ vākyaṇam anuvādaṃ saṃskṛtabhāṣāyām likhatu |

Translate the following sentences into English.

1. Krishna's son goes to the cottage.
2. Rāma's son conquers the tiger.
3. The king's servant leads the horse.
4. The student salutes the foot of the Guru (teacher).
5. The serpent remembers the face of the goat.
6. The scholar gives the son's food to the beggar.
7. The jackal smells the fruits of the monkey.
8. The messenger takes away the horse of the traveller.
9. Govinda's son runs here.

10. The cow drinks the water of the horse.
11. The monkeys (steal) takes away the fruits of the traveler.
12. The goat eats the grass of the horse.
13. Where is boar's food?

अधः वाक्यानां अनुवादम् आङ्ग्लभाषायां लिखतु adhaḥ vākyaṅānām anuvādam

āṅglabhāṣāyām likhatu! Write translations of sentences below in English

आचार्यस्य पुत्रः विद्यालयं गच्छति ।

ācāryasya putraḥ vidyālayaṁ gacchati।

नृपस्य सैनिकः बालस्य बिडालं रक्षति ।

nṛpasya sainikaḥ bālasya biḍālaṁ rakṣati।

कस्य पुत्रः पाठं न पठति ?

kasya putraḥ pāṭhaṁ na paṭhati ?

शब्दसंग्रहः śabdasaṅgrahaḥ = Vocabulary

अश्वः aśvaḥ - horse, अजः ajaḥ = goat, गजः gajaḥ = elephant, वानरः vānaraḥ = monkey, शृगालः śṛgālaḥ = jackal, बिडालः biḍālaḥ = cat, गर्दभः gardabhaḥ = donkey, व्याघ्रः vyāghraḥ = tiger, नृपह् nṛpaḥ = king, पान्थः pānthaḥ = traveler, याचकः yācakaḥ = beggar, दूतः dūtaḥ = messenger, ग्रामः grāmaḥ = village, नगरम् nagaram (n) = city, पुत्रः putraḥ = son, सैनिकः sainikaḥ = soldier, अश्वः aśvaḥ = horse, धनिकः dhanikaḥ = rich man, गृहम् gṛhaṁ = house, भवनम् bhavanam = house, palace, नृपः nṛpaḥ = king, मुनिः muniḥ = sage, भारत bhārata = subcontinent of India, देशः deśaḥ = country, प्राचीनः prācīnaḥ = ancient, संस्कृतिः saṁskṛtiḥ = culture, कुटीरः (रं) kuṭīraḥ (raṁ) , उटजः (जं) uṭajaḥ (jaṁ) = cottage, गजः gajaḥ = elephant, सेवकः sevakaḥ = servant, पादः (पदं) pādaḥ (padaṁ) = foot, दूतः dūtaḥ = messenger, वानरः vānaraḥ = monkey, शरीरम् Śarīraṁ, देहः dehaḥ = body, अजः ajaḥ = goat, बुधः budhaḥ = scholar, अन्नम् annam = food, पान्थः pānthaḥ = traveller, शृगालः śṛgālaḥ = jackal, हस्तः hastaḥ = hand, फलम् phalam = fruit, वराहः varāhaḥ = boar, आचार्यः ācāryaḥ = teacher, कः kaḥ = who, कस्य kasya = whose.